Finnwatch ry LAUSUNTO

Asia: U 21/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi koskien digitaalista kiinteää toimipaikkaa

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua komission ehdotuksesta koskien digitaalista kiinteää toimipaikkaa.

Kiinteällä toimipaikalla tarkoitetaan liikepaikkaa, josta yrityksen toimintaa harjoitetaan kokonaan tai osittain. Kiinteän toimipaikan muodostaa esimerkiksi yrityksen johtopaikka, toimisto, tehdas, työpaja tai kaivos. Kun yritykselle muodostuu maahan kiinteä toimipaikka, se maksaa ko. maahan tuloveroa. Kun yritykselle ei muodostu kiinteää toimipaikkaa, se ei maksa toimintamaahansa veroa.

Markkinoilla toimii lukuisa joukko yrityksiä, jotka saavat merkittäviä liiketuloja maissa, joissa niille ei koskaan muodostu kiinteää toimipaikkaa. Perinteisiä esimerkkejä tällaisista yrityksistä ovat erilaiset digitaalisia alustoja tarjoavat skaalautuvalla liiketoimintamallilla toimivat yritykset kuten Facebook (ja sen tytäryhtiöt Instagram ja Whatsapp), AirBnB, Uber ja Google. Nykyisillä kiinteän toimipaikan säännöillä näiden yhtiöiden tuloa ei tällä hetkellä voida verottaa muualla kuin maissa, joissa niillä on henkilökuntaa. Toisaalta samanaikaisesti huomattava osa voitoista voidaan siirtää verokeitaisiin, joissa yrityksellä on vain muutamia työntekijöitä, vähän aineellista varallisuutta, ja joissa niille kertyy vain vähän liikevaihtoa.

Vaikka Facebook, Google ja muut amerikkalaiset yhtiöt ovat saaneet paljon huomiota, on tärkeää korostaa, että vanhanaikaiseen kiinteän toimipaikan sekä niille muodostuvan verotettavan voiton määrittelyyn liittyvät ongelmat eivät koske vain näitä yhtiöitä. TEM:n, Tekesin ja VNK:n “Digitaalisen alustatalouden tiekartasto” -raportin[1] mukaan digitaalinen alustatalous tulee tulevaisuudessa lisääntymään räjähdysmäisesti. Maailmantalous kasvaa vuodessa 3–4 % samalla kun alustatalouden yhtiöt ovat kasvaneet yli 20 %.

Jos vanhentunutta verojärjestelmää ei korjata, ollaan yhteisöjen verottamisen kanssa pian ongelmissa. Suomen tulee olla aktiivisesti mukana kehittämässä asiakkaiden asuinvaltioon perustuvan kiinteän paikan muodostamista ja sen sisällyttämistä CCCTB-malliin. Tällaisen kaikkia toimialoja koskevan virtuaalisen kiinteän toimipaikan käsitettä on kehitetty jo nyt muun muassa OECD:ssa[2]. Virtuaalinen toimipaikka liittyy kiinteästi digitaalisen kiinteän toimipaikan käsitteeseen, ja komission olisi hyvä pyrkiä etsimään ratkaisu, jota voidaan soveltaa kaikilla toimialoilla, joihin liittyy samoja haasteista kiinteän toimipaikan määrittelyssä.

Komission ehdotus ei poistaisi nykyjärjestelmän keskeistä ongelmaa, sillä kiinteän toimipaikan verotus koskisi koko konsernin sijaan vain niitä juridisia tytäryhtiöitä, joille digitaalinen kiinteä toimipaikka muodostuu. Siten kiinteän toimipaikan tulona ei voida verottaa enempää kuin kyseisten tytäryhtiöiden voitto. Voitto voidaan siirtää tytäryhtiöistä esimerkiksi korko- tai aineettomien oikeuksien järjestelyillä. Näissä tilanteissa digitaalisen

[1] https://www.businessfinland.fi/globalassets/julkaisut/alustatalouden_tiekartasto_web_x.pdf
[2] Esim. https://www.oecd.org/tax/beps/tax-challenges-digitalisation-part-2-comments-on-request-for-input-2017.pdf

kiinteän toimipaikan käsitteestä voisi muodostua tyhjä kirjain, sillä sille ei voitaisi kohdistaa merkittävissä määrin tuloa. On epäselvää, onko tätä ongelmaa otettu direktiivissä huomioon. Ongelma poistuisi yksinkertaisimmillaan, jos konserneja verotettaisiin yhtenä kokonaisuutena, kuten komission esittämässä CCCTB-mallissa. Komission ehdottama voitonjakomenetelmä olisi jo askel tähän suuntaan, mutta se ei riitä, jos jaettava voitto on alun perin väärin määritelty.

Vaikka Finnwatch suhtautuu komission digiveroesitykseen periaatteellisesti positiivisesti, on komission ehdotuksessa edellä esitettyjen haasteiden lisäksi muitakin merkittäviä ongelmia:

- Kaikki komission ehdotukseen sisältyvät digitaalisen kiinteän toimipaikan syntymiseen vaadittavat vaihtoehtoiset edellytykset (3 kpl) ovat luonteeltaan kiinteitä, eivätkä ne ota huomioon jäsenvaltion markkinan kokoa. Komission ehdotus suosii siten suuria jäsenvaltioita eikä Suomen tai muiden pienten jäsenmaiden ole perusteltua hyväksyä ehdotettuja rajoja.

- Kiinteisiin euromääräisiin liikevaihtorajoihin, käyttäjämääriin tai yrityssopimuksiin liittyvien ehtojen sijaan komission tulisi esittää sääntöjä, jotka huomioivat jäsenvaltioiden kokoerot. Sovellettavien tunnuslukujen tulisi määräytyä esimerkiksi per capita -pohjalta ja ottaa siten huomioon tarjottujen digitaalisten palveluiden suhteellinen käyttö kussakin jäsenvaltiossa. Lisäksi olisi syytä arvioida, tulisiko yritysten toiminnan luonne ottaa paremmin huomioon määritelmässä. Pienemmilläkin yhtiöillä koko liikevaihto saattaa kertyä toisesta valtiosta, jolloin olisi perusteltua verottaa niitä myös tässä maassa. Siksi komission ehdotuksessa olevien mittarien ohella olisi syytä arvioida muita vaihtoehtoja esimerkiksi OECD:n raporttien pohjalta. Toivomme, että valtioneuvosto tekee aktiivisesti töitä tällaisten ratkaisujen löytämiseksi.

- Komission tulisi estää malliin liittyvä verosuunnittelu. Ensiksi tulisi varmistaa, etteivät keinotekoiset korko- tai rojaltijärjestelyt anna mahdollisuutta siirtää voittoja kolmansille tytäryhtiöille, joille ei muodostu kiinteää toimipaikkaa. Vapautusmenetelmän sijaan digitaalisen kiinteän toimipaikan verotuksessa tulisi soveltaa hyvitysmenetelmää.

Huomioita valtioneuvoston kannasta:

- Valtioneuvoston kanta on passiivinen eikä siinä esitetä mitään konkreettisia ehdotuksia komission mallin parantamiseksi. Digitaalinen alustatalous tulee lisääntymään räjähdysmäisesti eikä Suomi voi jäädä passiivisesti seuraamaan muiden tekemiä aloitteita.

- Valtioneuvoston kannassa epäillään kuluttajan luoman sisällön merkitystä yrityksen arvonluonnin kannalta ja siten kyseenalaistetaan komission näkemys tämän tiedon keskeisestä merkityksestä verotusoikeutta jaettaessa. Finnwatch pitää valtioneuvoston näkemystä vääränä. Valtioneuvoston näkemys on ristiriidassa myös valtioneuvoston kanslian julkaiseman alustataloutta käsittelevän raportin kanssa. Raportti toteaa mm. näin: "Digitaalisen maailman uutena raaka-aineena on ensisijaisesti data, jota keräämällä, yhdistelemällä, analysoimalla ja tulkitsemalla voidaan luoda uusia palvelukokonaisuuksia ihmisten ja yritysten tarpeiden täyttämiseen." Erityisesti raportti mainitsee asiakkaiden, käyttäjien, kuluttajien ja kumppaneiden omaehtoisesti tietovarastoihin ja datakeskuksiin kerryttämän käyttäytymis-, kulutus- ja preferensseistään kertovan reaaliaikaisen datan. VNK kuvaa (digitaalisesti) kerättävän datan merkitystä kansantaloudelle yllä olevalla kuvalla.

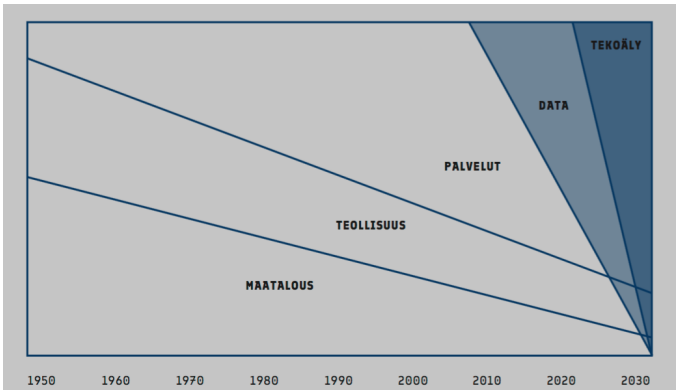

KUVA 5. KANSANTALOUDEN RAKENNEMUUTOS (ENNUSTE) 1950-2030

- Valtioneuvoston kanta on paikoin ristiriitainen. Ensin todetaan: "*Työtä tulee jatkaa globaalilla tasolla, jotta digitaalisen talouden verotuskysymyksiin saavutettaisiin yhtenäinen ratkaisu. Globaalin tason ratkaisun saavuttaminen on tärkeää, sillä tällöin minimoitaisiin negatiiviset vaikutukset Suomen ja EU:n kilpailukykyyn.*" Kannan lopussa kuitenkin todetaan *"[Suomen v]erotulot laskisivat todennäköisesti vielä enemmän, mikäli vastaavat säännökset tulisivat sovellettavaksi kansainvälisesti."* Näiden keskenään ristiriitaisten lausumien myötä jää epäselväksi mitä valtioneuvosto haluaa. Toivomme, että lausumien tarkoituksena ei ole vain epämääräisesti jarruttaa EU-tason työtä ongelman ratkaisemiseksi – se ei olisi Suomen etu pitkällä eikä lyhyellä tähtäimellä. OECD:ssa ei ole päästy sopuun oikeista työkaluista, ja on epävarmaa, onnistutaanko siinä edes vuonna 2020, jonne OECD:n digitalouden veroraportin julkaisu siirrettiin.

- Valtioneuvosto on jälleen huolissaan yritysten hallinnollisesta taakasta. Huomautamme, että sama lause nähdään järjestäen kaikissa valtioneuvoston kannanotoissa asiasta ja hallinnollisen taakan todellisesta riskistä riippumatta. Huoli alkaa siten menettää merkitystään. Finnwatch toivoo valtioneuvostolta tässäkin suhteessa aktiivisempaa roolia ja ratkaisuehdotuksia. On itsestään selvää, että aikaisemmin veronsa maksamatta jättäneiden yritysten veronmaksun varmistaminen tulee sääntelyn onnistuessa lisäämään yritysten hallinnollista taakka.